

Kodolányi Gyula: *Táncban a sötéttel*

Kodolányi Gyula idén hatvanéves, és eddigi életének felét biztosan írással töltötte. (A másikat pedig az ELTE világirodalom, angol és amerikanisztika tanszékein.) A könyv ugyanis az 1971-től 2001-ig született műveket tartalmazza, pontosan harminc év termését.

A *Táncban a sötéttel* tizennégy kötet-ciklus anyagát tartalmazza, amelyek mind több évig íródtak. Így a *Dalok* 1971 és 1980 vagy a *Térvék egy tájjal* 1974 és 1980 között, részint tehát párhuzamosan. Már ezekben kialakul a Kodolányira oly jellemző kettősség: a klasszikus formák alkalmazása, illetve a próza-versben alkotás. A *Barázdabillegető*, alcíme szerint *Elégia kihaltó fajtáink emlékére*, a világ rendjének és folyamatainak elemzését adja csakúgy, mint a T. S. Eliot *Átokföldjére* tett utalással kezdődő *Vadnyugati jegyzetek*. A szerző korán rátalál a lexikon szimbólumára, ahová fel lehet jegyezni „a kihagyottakat, a kihaltokat, az eltűnteket”. A nyelvi, nyelvek közötti játékra is találunk példát: a *Négy változat egy Robert Creeley-versre* egy fordításból és az eredeti vers hangzásának, szerkezetének megfelelni kívánó változatokból, valamint egy rövid magyarázó jegyzetből áll.

A *Noah Webster igaz élete* és a *Noah Webster naplójából* prózaversei

olyan szótáríróról szólnak, aki az amerikai nyelv legteljesebb lexikonát akarja összeállítani. A szócikkek kiválasztásában az élet segédkezik, különösen a nők felbukkanásával találunk föl olyan költői magyarázatot igénylő szavak, fogalmak, mint *zaklatottság* vagy *pőrén*. Vázlatverseknek hatnak az *Új Világ* cím alatt helyet kapó költemények, amelyek mind témamegjelöléssel kezdődnek, majd néhány jegyzetszerű sorban folytatódnak. A *létezés-szakmában* 1981 és 1987 között született, és formailag talán a leggazdagabb ciklus: olvashatunk benne haikukat (tíz öszit, négy magyart), prózaverset, helyzetdalt (Ottlik Gézának ajánlva), és Noah Webster mulatságos szócikkeiből is párat, valamint monodókát és képverset egyben.

A *Tavasszy él* és a *Kis Bestárium* ciklusok mind elmélkedő prózaversek, amelyekben Björn Borg teniszszétől és a monte-carlói rémtől kezdve Tuskófőin át Gibbonig és Bernáthegyiig a legkülönbözőbb jellemű embereket állítja egymás mellé a szerző. A *Ring Psziché függőágyában* pedig egy nő anatómiai elemzése közben a testrészekben feltárlakozó pszichikumra, lélekre is figyel.

A *kormányzó halála* – színmű 1989-ből, amely a totális színház megvalósítását szolgálta, és politikai-társadalmi változásokat jövendölt. Kodolányi írta a szöveget, Szabados György a zenét, Josef Nadj al-

kotta a koreográfiát. A darabot itthon nem, de Nyugat-Európában negyedszázszor adták elő, ráadásul a franciaországi premier a berlini fal leomlásakor volt.

A *Táncban a sötét* egy szonett-koszorú címe is, a mesterszonett azonban elmaradt. A mottók többször Plotinoszt idézik, de másutt Hérakleitosz és Hamvas Béla sorai is olvashatók. Ez a filozofikus-misztikus ciklus az élet értelmét, a lélek világát kutatja, s az üdvözülés útját keresi. „Emelkedünk és süllyedünk”, a test és a lélek nem egyek, de ha egy visszahulló pillantás az értést tükrözi, már ez is megváltás. A kötet végén *Új versek* találhatók. A *Szakadás* a versolvasás és a versírás közti dilemmát veti fel: azért kell olvasni, hogy megtörténjen az átszakadás az írásba. A legutolsó költemény, az *Ami nem az enyém* egy gyönyörű számadás, „a világtól lassan búcsúzóban”.

Kodolányi Gyula verseinek olvasásakor egy filozofikus alkatú alkotó képe körvonalazódhat az olvasó előtt, ami talán a prózaverses jellegből, a képtechnikából és a japán haiku-forma esetenkénti alkalmazásából együttesen adódik. A hatvan életév felének költői termése így izgalmas elmélyülést kínál – *táncban a sötét*.

SZALAI ZSOLT

(Kortárs Kiadó, Bp., 2002. 256 o. 1942 Ft)

Bodor Béla:

Ragtime a Vérnősző Barommal

Bodor Béla gyűjteményes könyvébe rövidebb költeményeiből válogatott össze egy kötetre valót. A versek többnyire 1989 után keletkeztek és jelentek meg, ám olvashatók itt olyanok is, amelyek a szamizdatkorszak miatt eddig csak gépiratban voltak hozzáférhetőek.

A könyv tematikusan hét ciklusra oszlik; a könyv legelején egy magányos vers áll, *hatvannyolcas őszi sanzon* címmel. A hatvanas évek hangulatát jól visszaadják a sorok; a kort aktualizáló klisék, a versbe ágyazott szójátékok különös ízt adnak a szanzonnak. Az kötet első ciklusa (*Ragtime*) 1979 és 1982 között született. A már említett szójátékok, a fonetikus írásmód kiteljesedik, az olvasó gyakran a köznyelvitől eltérő formulákba ütközik, amit azonban a könnyed, gördülékeny előadásmódnak köszönhetően nem érez sem erőltetettnek, sem elviselhetetlennek. A furcsa helyzetdalok a mindennapos élet apró momentumait jelenítik meg: szülőszobától az elefánton át a háborúig olvashatunk itt mindenről – a szerző hamisítatlan előadásmódjától kísér(t)ve.

A második ciklus, *A horror metafizikája* a nyolcvanas évek elején keletkezett. A ciklusban több hosszabb lélegzetű költeményt találunk. Érdekes, rövid címeket viselnek a versek;